

Nr 84.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1934 kl. 11 f. m.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen jämte i ämnet väckta motioner.
(1:a avd.)

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 46, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen beräkna för budgetåret 1934/1935 ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor.

I en till riksdagen den 9 februari 1934 avlåten till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 121 har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anvisa för budgetåret 1934/1935 under nionde huvudtiteln ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till berörda statsrådsprotokoll.

Med anledning av propositionen ha inom andra kammaren väckts följande, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

dels nr 544 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen ville besluta att till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen för budgetåret 1934/1935 under nionde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 10,000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t i proposition nr 121 begärt, samt att vid utformningen av de organisatoriska bestämmelserna hänsyn måtte tagas till vad ovan anförts;

dels ock nr 545 av herrar *Hagman* och *Olsson* i Staxäng, vari hemställt, att riksdagen måtte vid fastställande av anslag till förekommande och hämmande av tuberkulossjukdomar hos nötkreaturen uttala sig för, att bidrag till av hushållningssällskap organiserat tuberkulosbekämpande måtte utgå med 60 procent av totalkostnaden, då arbetet utföres av hos hushållningssällskap anställda, specialutbildade och med tuberkulosarbetet uteslutande sysselsatta veterinärer, och med 40 procent av totalkostnaden, då tuberkulosbekämpandet sker med anlåtande av veterinärer, vilka jämväl utöva annan veterinärverksamhet.

Därjämte har före propositionens avlåtande inom andra kammaren

väckts en till utskottet hänvisad motion nr 11 av herr *Pettersson* i Hällbacken, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslags utarbetande och framläggande för riksdagen till effektivare bekämpande av kreaturstuberkulosen.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Riksdagen har för varje år från och med 1898 anvisat anslag för ifrågavarande ändamål. Anslaget, som för budgetåret 1933/1934 upptagits till 140,000 kronor, disponeras till huvudsaklig del jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 271) angående ersättning till veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställt undersökning med tuberkulin av nötkreatur, med däri genom kungörelserna den 20 juli 1925 (nr 368), den 24 april 1931 (nr 92) och den 7 oktober 1932 (nr 454) gjorda ändringar. Förutsättningarna för sådan undersökning på statens bekostnad äro angivna i kungörelsen den 25 februari 1919 (nr 133) angående villkor för erhållande på statens bekostnad av undersökning med tuberkulin av nötkreatur, vilken kungörelse ändrats genom kungörelsen den 8 december 1922 (nr 570). Kungl. Maj:t har vidare plägat varje år av nämnda anslag anvisa vissa belopp till inköp av tuberkulin, till ersättning för nedslaktning av djur i och för utredning av orsaken till uppträdande av tuberkulos inom ladugårdsbesättning samt till understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar. Angående villkoren för erhållande av dylikt understöd stadgas i kungörelsen den 20 december 1912 (nr 376). Kungl. Maj:t har för budgetåret 1933/1934 för sistberörda ändamål av ifrågavarande anslag ställt till förfogande ett belopp av högst 5,000 kronor.

Ytterligare har Kungl. Maj:t plägat varje år av ifrågavarande anslag bevilja särskilt understöd för bekämpande av smittfarlig tuberkulos bland nötkreaturen inom vissa hushållningssällskaps områden enligt den s. k. Ostertagska metoden, nämligen sedan 1920 inom Malmöhus län, sedan 1927 inom Hallands och Östergötlands län, sedan 1928 inom Kalmar läns södra hushållningssällskaps område och Uppsala län samt sedan 1929 inom Södermanlands län. Det för innevarande budgetår i förevarande hänseende anvisade beloppet utgör sammanlagt 49,425 kronor. Kungl. Maj:t har vidare anvisat medel för särskilt bekämpande av tuberkulosen bland nötkreaturen inom vissa socknar i Härjedalen samt till undersökningar av det svenska tuberkulinets beskaffenhet.

Överinseendet över de åtgärder, för vilka anslaget sålunda anlitas, har tidigare tillkommit lantbruksstyrelsen. Erforderliga belopp till bestridande av lantbruksstyrelsens kostnader för handläggningen av ifrågavarande ärenden ävensom till arvode och reseersättning åt en av lantbruksstyrelsen förordnad statskonsulent vid bekämpande av tuberkulosen hos nötkreaturen hava utgått av anslaget. I anslutning till Kungl. Maj:ts i proposition nr

234 till 1933 års riksdag framlagda och av riksdagen godkända förslag till omorganisation av lantbruksstyrelsen (R. skr. nr 281) har Kungl. Maj:t emellertid genom kungörelse den 30 juni 1933 (nr 453) förordnat, att de uppgifter, som åvilade lantbruksstyrelsen enligt förutnämnda kungörelser, i stället skulle, räknat från och med den 1 juli 1933, handhavas av medicinalstyrelsen. Vidare har Kungl. Maj:t den 30 juni 1933 dels uppdragit åt medicinalstyrelsen att under tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 övervaka och leda undersökningarna med tuberkulin och därav betingade åtgärder inom ladugårdarna ävensom vidtagna övriga därmed sammanhängande åtgärder, dels ock föreskrivit, att det med uppdraget förenade arbetet skulle inom styrelsen handhavas å en till dess veterinärbyrå ansluten avdelning för nötkreaturstuberkulosens bekämpande. I samband härmed förordnade Kungl. Maj:t viss befattningshavare med uppdrag att under byråchefens för veterinärbyrån inseende och enligt av medicinalstyrelsen givna bestämmelser handlägga och föredraga ärendena å sagda avdelning (föredragande för nötkreaturstuberkulosärenden). Därjämte bemyndigades medicinalstyrelsen att antaga en legitimerad veterinär att vara konsulent vid bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen. Utgifterna för avdelningen, utgörande arvoden och resekostnadsersättning till föredraganden och konsulenten, avlöning till biträde och expeditionsvakt, vikariatsersättning och kostnader för löpande utgifter, utgå från ifrågavarande anslag för budgetåret 1933/1934 med i runt tal 30,200 kronor.

Det hos oss tillämpade, i det föregående berörda systemet för nötkreaturstuberkulosens bekämpande genom tuberkulinundersökningar och därmed sammanhängande åtgärder går under namnet den Bangska metoden. Denna metod avser att genom undersökning med tuberkulin (enligt intrakutan- eller termometoden) utröna i vilken utsträckning en besättning är infekterad och att med ledning av det erhållna resultatet skilja de friska djuren från de angripna. Av de friska (ej reagerande djuren) bildas en säravdelning (friskavdelning), som på lämpligt sätt avskiljes från de infekterade (reagerande) djuren. Till friskavdelningen överföras alla nyfödda kalvar från den reagerande avdelningen. Djuren födas nämligen nästan undantagslöst oberörda av smitta. Friskavdelningens hälsotillstånd prövas genom årliga tuberkulinundersökningar. Inom besättningar, där nötkreaturen vid en första prövning visat sig infekterade, bygger man upp en helt ny stam genom att särskilja kalvarna och hålla dem isolerade från de äldre djuren.

Vid tuberkulosens bekämpande enligt den Ostertagska metoden, vartill, på sätt nämnts, statsbidrag inom sex län åtnjutes, lägges huvudvikten på att uppspåra och avlägsna djur med smittfarlig form av tuberkulos. För sådant ändamål skall enligt ifrågavarande metod en eller två gånger årligen företagas klinisk undersökning av kreatursbesättningen. Av djur, som därvid misstänkes för smittfarlig tuberkulos, tages prov av sekret eller exkret

för bakteriologisk undersökning. Vissa gånger om året tages och undersökes samlingsmjölkprov av besättningen. Djur, som finnes behäftat med smittfarlig tuberkulos, nedslaktas.

Med anledning av vissa vid 1929 års riksdag väckta motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 24 maj 1929, nr 9 A punkt 28, under återopande av jordbruksutskottets i denna del godkända utlåtande nr 1 punkt 42, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande ytterligare åtgärder för bekämpande av nötkreaturstuberkulosen samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Med anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t den 5 juli 1929 chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst tre personer för verkställande inom departementet av berörda utredning. De tillkallade utredningsmännen, i det följande benämnda *nötkreaturstuberkulossakkunniga*, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren J. L. Brännström i Brännan, dåvarande konsulenten för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, numera köttbesiktningsmannen E. S. J:son Jerlov i Falkenberg och godsägaren Gustaf von Hofsten, Kilagården, Källtorp, hava den 21 oktober 1930 avgivit betänkande med förslag i ämnet (st. off. utr. 1930:23).

Över sakkunnigas betänkande och förslag hava avgivits yttranden av statskontoret, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, efter hörande av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, järnvägsstyrelsen, länsstyrelserna, styrelsen för veterinärhögskolan efter lärarkollegiets hörande, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar, ömsesidigt, och skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget.

*Innebörden av
Kungl. Maj:ts
förslag.*

Propositionen bygger på det förslag rörande nötkreaturstuberkulosens bekämpande, som framlagts i de ovannämnda sakkunniges betänkande, och åsyftar väsentligen ett utbyggande av de nuvarande anordningarna på ifrågavarande område särskilt i vad gäller den Ostertagska metoden för att uppnå ökad anslutning från djurägarnas sida och största möjliga trygghet för att statens upoffringar för ändamålet skola medföra avsett gagn. Propositionen utmynnar i förslag om anvisande av från 140,000 kronor till 300,000 kronor förhöjt anslag till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Då utfärdande av de närmare bestämmelserna rörande nötkreaturstuberkulosens bekämpande ankommer på Kungl. Maj:t i administrativ väg, ha i propositionen endast angivits vissa principer, vilka departementschefen härutinnan ansett böra följas.

I samband med den redogörelse för de i propositionen sålunda uppdragna riktlinjerna, som utskottet nu går att lämna, kommer utskottet att även redogöra för det huvudsakliga innehållet av nu gällande bestämmelser i ämnet. Förslaget innefattar i huvudsak följande.

Statens medverkan i fråga om den Ostertagska metoden inskränker sig för närvarande till vissa bidrag till kostnaderna för de tekniska och bakteriologiska undersökningarna. Det utgår med dels 50 öre för varje kliniskt undersökt djur, dels ock bidrag till de verkliga kostnader vederbörande haft för bakteriologisk undersökning och inköp av erforderliga utensilier för undersökningsarbete. Statsbidraget lämnas till vederbörande hushållningssällskap, som tillika för varje djur uppbär viss avgift av djurägaren. Sällskapet ombesörjer likviderandet av undersökningarna och svarar för kostnaderna, i den mån de i avgifter och statsbidrag influtna medlen icke förslå. Djurägarens avgift växlar för olika hushållningssällskap. Den utgår för varje djur årligen, oberoende av antalet undersökningar inom Uppsala län med 1 krona 50 öre, Södermanlands län med 1 krona 75 öre, Östergötlands län med 2 kronor 50 öre och Malmöhus län med 2 kronor. Inom Kalmar läns södra hushållningssällskaps område betalar däremot djurägaren årligen 1 krona 75 öre, om två undersökningar av djuret företagas, men allenast 1 krona 25 öre, då endast en undersökning sker. I Hallands län utgå avgifterna enligt samma system som det sist omnämnda med dels 1 krona 50 öre, dels 75 öre. Medeltalet av statens och djurägarens årliga utgifter för anslutet djur inom de olika länen under tiden 1 juli 1929—30 juni 1932 framgår av följande tabell:

Statens medverkan vid tuberkulosbekämpandet enligt den Ostertagska metoden.

	Uppsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Kalmar län	Malmöhus län	Hallands län
Statsbidrag ..... kr.	1: 53	1: 11	1: 47	0: 98	0: 96	1: 38
Avgift ..... »	1: 50	1: 75	2: 50	1: 48	2: —	0: 88
Summa »	3: 03	2: 86	3: 97	2: 46	2: 96	2: 26

Sakkunniga hava föreslagit, att statsbidraget borde fixeras till 1 krona 25 öre för djur.

I propositionen avses, att statsbidraget för tuberkulosbekämpandet fastställes att utgå med enahanda belopp för år och djur som det djurägaren årligen för samma djur erlägger. Därvid förutsattes att medicinalstyrelsen, som skall hava att liksom nu tillställa vederbörande hushållningssällskap statsbidraget, kontrollerar, att hushållningssällskapet i avgifter och statsbidrag ej kommer att uppbära större belopp än som motsvarar dess verkliga kostnader för tuberkulosarbetet. Villkoren för statsbidrags tillgodonjutande enligt propositionen ansluta sig till de nu gällande. Djurägaren skall till hushållningssällskapet avlämna en förbindelse, gällande för en tid av minst två år, att i vad på honom ankommer ställa sig ifrågavarande villkor till efterrättelse. Sker ej uppsägning senast ett år före utgången av förbindelsens giltighetstid, anses förlängning på ett år hava kommit till stånd. Kreatursbesättning, som sålunda anslutes

till tuberkulosbekämpandet, måste liksom nu minst en gång årligen underkastas klinisk undersökning av veterinär, som hushållningssällskapet anvisar. Veterinären skall vara godkänd av medicinalstyrelsen. Djur, som vid den kliniska undersökningen misstänkes lida av tuberkulos i smittfarlig form, förses med särskilt märke. Prov av sådant djur insändes av veterinären för bakteriologisk undersökning till statens veterinärbakteriologiska anstalt eller till veterinärbakteriologiskt laboratorium, som medicinalstyrelsen godkänner. Finnes djur vara behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, skall det nedslaktas inom 14 dagar efter det underrättelse därom ingått. Undantagsvis bör dock, om särskilda skäl därtill föreligga och djuret hålles betryggande isolerat, hushållningssällskapet äga medgiva anstånd med nedslaktningen intill dess sex månader förflutit från dagen för underrättelsen. Erforderliga närmare bestämmelser hava ansetts böra få meddelas av medicinalstyrelsen.

För närvarande utgår icke *ersättning av statsmedel för nedslaktade smittfarliga djur* annat än vid nedslaktning till följd av smittfarlig juvertuberkulos. Propositionen innefattar, att sådan ersättning skall kunna under vissa förhållanden utgå även i andra fall. Ur propositionen må i detta avseende återgivas följande:

Djurägaren skall som hittills ensam vidkännas förlust å djur, vilket nedslaktats med anledning av den efter anslutningen till tuberkulosbekämpandet företagna första klinisk-bakteriologiska undersökningen. Där emot avses att vid följande nedslaktningar ersättning av statsmedel må utgå med en fjärdedel av djurkroppens värde, dock högst 50 kronor eller, om djuret helt kasseras, 25 kronor. Har djurägaren inrättat särskild, betryggande isolerad ungdjursavdelning, dit alla nyfödda nötkreatur föras och där djuren kontrolleras genom tuberkulinundersökning, har en högre ersättning syntts kunna lämnas, under förutsättning att de till avdelningen överförda tuberkelfria djuren allt framgent hållas avskilda från reagerande djur, samt att den reagerande delen av besättningen ej underhålles genom nyförvärv. För dylikt fall skulle ersättningen för nedslaktat smittfarligt djur kunna fastställas till hälften av djurkroppens värde, dock högst 75 kronor eller, vid totalkassation, 50 kronor.

För att ersättning av statsmedel skall utgå har ansetts böra fordras, att nedslaktandet äger rum inom viss ej alltför lång tid, förslagsvis 30 dagar, efter det ägaren erhöll underrättelse om smittfaran. Ersättningen skall, såsom sakkunniga föreslagit, beräknas efter slaktvikten och det värde för kilogram, som medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen årligen gemensamt bestämma. Vid värderingen skall hänsyn ej tagas till köttets användbarhet till människoföda. Kostnaden för veterinärförrättning, varom här är fråga, har ansetts böra helt gäldas av statsmedel. Övriga med nedslaktandet sammanhängande kostnader har däremot djurägaren ansetts böra vidkännas. Över kött, som vid veterinärbesiktningen godkännes till människoföda, får ägaren fritt förfoga.

Enligt nu antydda bestämmelser förutsättes medverkan i vissa avseen-

den av vederbörande hushållningssällskap. Vinner tuberkulosbekämpandet större anslutning bland djurägarna, syntes det ligga i sakens natur och hushållningssällskapet eget intresse att, såsom skett i län, där dylikt bekämpande redan nu är anordnat, vissa personer delegeras för handhavandet av hithörande spörsmål.

Skulle inom något län vederbörande hushållningssällskap icke hava anordnat och ej heller vilja anordna bekämpande av nötkreaturstuberkulosen enligt Ostertagska metoden, blir enligt förslaget djurägaren utesluten från den möjlighet att med understöd av statsmedel föranstalta om sådant bekämpande som i det föregående angivits. Undantag föreslås emellertid skola göras för visst fall, varom i det följande vidare förmäles, nämligen att kreatursbesättning underkastas klinisk-bakteriologisk undersökning för vinnande av tuberkulinundersökning på statens bekostnad eller i samband med sådan undersökning. För dylikt fall ha ansetts kunna anförtros åt medicinalstyrelsen de uppgifter med avseende å tuberkulosarbetets övervakande och bedrivande, som avsetts eljest skola ankomma på hushållningssällskapen. Härvid har förutsatts att i den mån så erfordras för att medicinalstyrelsen skall kunna fullgöra ifrågavarande nya åligganden, förstärkning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande må få ske av arbetskrafterna vid den till styrelsens veterinärbyrå anslutna tuberkulosavdelningen.

Enligt gällande bestämmelser för erhållande på statens bekostnad av undersökning med tuberkulin av nötkreatur (Bangska metoden) kan sådant bidrag under vissa angivna förutsättningar utgå beträffande besättning i dess helhet dels för en första undersökning av ladugårdsbesättning dels för förnyad undersökning (kontrollundersökning). För en första undersökning är allenast uppställt det kravet att ladugårdsinnehavaren skall hava för avsikt att vidtaga och vidmakthålla åtgärder till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. För att kontrollundersökning skall få äga rum på statens bekostnad fordras, att vid rekvisition av tuberkulinet fogas av rekvirenten utfärdat intyg, utvisande, där reaktion förekom vid närmast föregående undersökning, att verksamma åtgärder till tuberkulosens utrotande ur ladugården vidtagits inom viss tid därefter och i tillämpliga delar vidmakthållas, samt, där reaktion icke förekom vid närmast föregående undersökning, att sådana åtgärder i tillämpliga delar vidmakthållas. Har vid första undersökning med tuberkulin av alla till gården hörande nötkreatur tydlig reaktion ej förekommit och enahanda resultat vunnits vid första kontrollundersökning eller har tydlig reaktion icke förekommit vid två omedelbart på varandra följande kontrollundersökningar, må undersökning med tuberkulin icke vidare äga rum på statens bekostnad. Utöver och oberoende av förenämnda kostnadsfria undersökningar kan

Statens medverkan vid tuberkulosbekämpandet enligt den Bangska metoden.

innehavare av nötkreatur under vissa förutsättningar årligen kostnadsfritt erhålla högst en partiell undersökning. Dylik undersökning får ej verkställas på statens bekostnad, därest vid förut verkställd första undersökning eller vid två omedelbart på varandra följande kontrollundersökningar tydlig reaktion icke förekommit bland de undersökta nötkreaturen.

Propositionen innebär att tuberkulinundersökning på statens bekostnad bör medgivas enligt i huvudsak samma grunder som nu. Emellertid föreslås sådan lättnad i nuvarande regler, att total eller partiell tuberkulinundersökning på statens bekostnad efter en mellantid av två år må kunna medgivas utan hinder därav, att vid tidigare undersökning intet tecken på tuberkulos iakttagits. Å andra sidan innefattar förslaget en skärpning så tillvida att för erhållande av tuberkulinundersökning kan uppställas villkor om förutgången klinisk och bakteriologisk undersökning. Då tuberkulinundersökning i allmänhet ej ansetts vara på sin plats i sådana fall, där tuberkulos i smittfarlig form misstänkes hos besättningen — vid förekomst av smittfarliga djur har nämligen departementschefen utgått från att som regel den Ostertagska metoden åtminstone till en början bör användas vid bekämpandet — har nämligen i överensstämmelse med sakkunnigas förslag medicinalstyrelsen synts böra tillerkännas rätt att vid prövning av ansökan om tuberkulinundersökning fordra, att kliniskt-bakteriologisk undersökning först verkställles till utredande av huruvida tuberkulos i smittfarlig form förefinnes. För vinnande av överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande tuberkulosbekämpandet enligt Ostertagska metoden skall emellertid bidrag av statsmedel med halva kostnaden för sist nämnda undersökning få påräknas, om ägaren ombesörjer nedslaktning av djur, som vid undersökningen finnas smittfarliga. För att statsbidrag skall utgå har vidare ansetts böra fordras, att vid den kliniska undersökningen de såsom smittfarliga misstänkta djuren förses med särskilt märke, samt att, om vid den efterföljande bakteriologiska undersökningen misstankarna besannas, nedslaktning sker inom 30 dagar efter det undersökningens resultat meddelats ägaren. För nedslaktade djur skall ej ersättning lämnas. Om emellertid djurägaren inom viss tid, förslagsvis ett år, efter den kliniska undersökningen genom avlämnande av föreskriven förbindelse vinner anslutning till tuberkulosbekämpandet enligt Ostertagska metoden, har den verkställda undersökningen ansetts böra räknas honom till godo såsom om den hade skett först efter anslutningen och alltså i fortsättningen ersättning av statsmedel enligt förut angivna grunder lämnas honom vid nedslaktning av smittfarliga djur.

Vidare innebära de i propositionen uppdragna riktlinjer sådan ändring i gällande bestämmelser, att, sedan tuberkulinundersökning beviljats och verkställts, djur, som därvid reagerat eller eljest kan misstänkas behäftat med tuberkulos, skall kliniskt undersökas, samt att, om vid sistberörda undersökning misstanke om tuberkulos i smittfarlig form yppar

sig, jämväl bakteriologisk undersökning skall företagas. Misstänkt djur skall vid den kliniska undersökningen åsättas särskilt märke. Undersökningarna skola helt bekostas av statsverket. För nedbringande av undersökningskostnaden har ansetts böra föreskrivas, att förrättningen så vitt möjligt skall företagas i omedelbar anslutning till tuberkulinundersökningen. Djur, som finnes lida av tuberkulos i smittfarlig form, har ansetts böra, på sätt sakkunniga föreslagit, nedslaktas inom 30 dagar. Departementschefen har däremot icke kunnat ansluta sig till förslaget, att för sålunda nedslaktat djur skall utgå ersättning av statsmedel. Till dylik ersättning syntes departementschefen ägaren icke vara mera berättigad här än i de tidigare omnämnda fall, då nedslaktning efter en första klinisk-bakteriologisk undersökning ägt rum. Djurägare, som vägrar att i vederbörlig ordning ombesörja nedslaktning av smittfarliga djur, har ansetts böra åligga att återgälda statsverket dess kostnader för såväl tuberkulinundersökningen som den klinisk-bakteriologiska undersökningen. Djurägare, som fullgjort honom åvilande nedslaktningsskyldighet, skall, om han inom ett år efter den kliniska undersökningen ansluter sig till tuberkulosbekämpandet enligt Ostertags metod, få räkna sig nämnda undersökning till godo i överensstämmelse med vad beträffande likartat fall i det föregående anförts.

Beträffande ersättning till examinerad veterinär för *tuberkulinundersökning* äger enligt gällande bestämmelser sådan veterinär som huvudregel av statsmedel åtnjuta dels gottgörelse för varje undersökt djur intill ett antal av 20 med 40 öre och för varje djur däröver inom samma kreatursbesättning med 20 öre, dels ock traktamentsersättning enligt traktamentsklass D i allmänna resereglementet för högst 2 dagar. Veterinär är skyldig att, där så kan ske, under samma förrättning verkställa undersökning med tuberkulin inom två eller flera besättningar. För dylik samtidig undersökning åtnjutes av statsmedel, förutom traktamentsersättning, gottgörelse för varje undersökt djur intill ett antal av 50 med 70 öre och för varje djur däröver med 20 öre. För resa till och från förrättningsstället, där detta är beläget mer än 2 kilometer från veterinärens station, äger veterinären, i den mån rekvirenten ej ombesörjer veterinärens fortskaffande, erhålla gottgörelse av rekvirenten enligt klass II i resereglementet. I nu berört avseende ifrågasättes ingen ändring.

Veterinärs rätt till ersättning för *klinisk undersökning* — vilken fråga aktualiserats genom det nu föreslagna vidgade undersökningsförfarandet — skall enligt propositionen så regleras att ersättningen bestämmas till 1 krona för varje kliniskt undersökt djur intill ett antal av 20 samt 50 öre för varje djur däröver inom samma kreatursbesättning. Under samma dag hava, såsom sakkunniga föreslagit, högst 50 djur ansetts böra få undersökas. Veterinär skall vidare tillerkännas rätt till traktamentsersättning ävensom, om ej veterinärens be-

Ersättning till veterinär för tuberkulinundersökningar och vissa andra tuberkulosundersökningar.

fordran till och från förrättningsstället ombesörjes av rekvisenten, reseersättning, allt enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Emellertid har möjlighet syntts böra lämnas öppen för hushållningssällskap, som ordnat tuberkulosbekämpande enligt Ostertagska metoden, att med veterinär träffa särskild överenskommelse i ersättningsfrågan. Härvid har ansetts böra tillses, att kostnaderna för klinisk undersökning ej uppgå till högre belopp än vad fallet skulle bliva, om nyssangivna ersättningsgrunder tillämpades. Överenskommelsen har ansetts böra underställas medicinalstyrelsen för godkännande.

Beträffande ersättning till veterinär för *förrättning, avseende besiktning och värdering av nötkreatur, som nedslaktats* i enlighet med de i det föregående upptagna bestämmelserna, ha jämväl särskilda regler ansetts erforderliga. För sådan förrättning har skälig gottgörelse syntts kunna erhållas med tillämpning av samma grunder som de, vilka enligt allmänna veterinärtaxan gälla i fråga om veterinärs tjänsteförrättning (tjänstetaxan). Ersättningen komme då att utgöra dels arvode av 8 kronor eller, om under samma dygn flera förrättningar verkställas, 8 kronor för den första och 4 kronor för varje följande förrättning, dels ock viss resekostnads- och traktamentsersättning.

Därest förrättningen skedde vid slakt i offentligt slakthus eller under offentlig kontroll ställd slakteriinnrättning och förrättningsmannen vore anställd såsom besiktningsman därstädes, har arvodet ansetts kunna ned sättas till hälften av nyssnämnda arvodesbelopp. Någon resekostnads- eller traktamentsersättning har syntts för sistberörda fall ej böra utgå.

Tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar.

Till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar har understöd av statsmedel ansetts böra utgå enligt samma grunder som hittills.

Juvertuberkulos och tuberkulos i könsorganen.

Ytterligare en form för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, som tillämpats under en följd av år, men vartill bidrag av statsmedel icke utgår från anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen utgör det smittfarliga slag av tuberkulos, som benämnes juvertuberkulos. Sedan 1898 har denna form av tuberkulos varit föremål för särskilda ingripanden. Nuvarande bestämmelser i ämnet innefattas i kungörelsen den 1 maj 1903 (nr 71) angående åtgärder mot tuberkulos i juvret hos nötkreatur. Däri stadgas i huvudsak följande.

Veterinär, som misstänker juvertuberkulos, åligger att genast till statens veterinärbakteriologiska anstalt för undersökning insända prov av mjölk eller, om så erfordras, körtelvävnad från den eller de delar av juvret, vilka misstänkas vara angripna av sjukdomen. Enahanda skyldighet åligger djurägare, som misstänker förekomsten av ifrågavarande sjukdom, därest ej prov redan insänts av veterinär. Visar sig vid bakteriologisk undersökning, att provet innehåller tuberkelbaciller, skall medicinalstyrelsen ofördröjligen underrättas. Medicinalstyrelsen förordnar därefter fortast möjligt veterinär att nedslakta det djur, som sålunda visats vara angripet av juver-

tuberkulos. För nedslaktat djur utgår till ägaren ersättning av statsmedel med belopp, motsvarande en fjärdedel av djurets värde, varförutom ägaren, om veterinären förklarar viss del av djuret icke kunna användas till människoföda, är berättigad till ytterligare ersättning med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av det till människoföda odugligt förklarade köttets värde. Värdet bestämmes efter det pris för kilogram kött, som medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen i gemensamt utfärdad kungörelse fastställer. Priset har i sådan ordning bestämts till 70 öre för kilogram. Över användbara delar av köttet får ägaren fritt förfoga, varemot de odugligförklarade delarna av djuret skola förstöras. Kostnaderna för djurets nedslaktande och vägande samt oskadliggörande av icke användbara delar av djuret skola bestridas av djurägaren. Kostnaderna för insändande till veterinärbakteriologiska anstalten av prov och juver gäldas av statsmedel.

I samband med frågan om fortsatta åtgärder till bekämpande av juvertuberkulos har i propositionen upptagits spørsmålet om träffande av särskilda anstalter för bekämpande av tuberkulos i könsorganen hos nötkreatur, för vilket ändamål staten hittills icke lämnat någon medverkan. I sådant avseende ha de nu gällande bestämmelserna i fråga om bekämpandet av tuberkulos i juvret hos nötkreatur i stort sett ansetts böra bli tillämpliga. Departementschefen har i fråga härom anfört följande.

»Ersättning för nedslaktade djur bör i detta fall, då nedslaktningsskyldigheten här bör vara av tvingande natur, skäligen utgå med fulla skillnaden mellan liv- och slaktvärde. I syfte att ernå önskvärd förenkling av värderingsförfarandet torde emellertid, på sätt sakkunniga föreslagit, ersättningsbeloppet lämpligen kunna fastställas till hälften av djurkroppens värde, beräknat enligt samma grunder som i tidigare omnämnda fall av smittfarlig tuberkulos. Jag biträder likaledes sakkunnigas förslag om maximering av beloppet till 100 kronor eller, vid totalkassation, 50 kronor. Till veterinär, som deltagit i förrättning, vilken ägt rum på grund av ifrågavarande bestämmelser, synes, i anslutning till gällande stadganden angående bekämpande av tuberkulos i juvret hos nötkreatur, böra utgå ersättning av statsmedel enligt de i tjänstetaxan för veterinär angivna grunder. — Samtidigt med att bestämmelser sålunda utfärdas angående bekämpandet av tuberkulosen i könsorganen hos nötkreatur böra, i anslutning till vad sakkunniga föreslagit, nuvarande föreskrifter beträffande juvertuberkulosen omarbetas. Enahanda regler böra sålunda i stort sett gälla i fråga om båda de förevarande slagen av tuberkulos. Erforderliga medel för bekämpandet av juvertuberkulosen, vilka hittills utgått från anslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, torde, i likhet med de medel, vilka utgå för bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen i övrigt, från och med nästkommande budgetår böra utanordnas från anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.»

Slutligen innefattar propositionen vissa åtgärder till förhindrande av nötkreaturstuberkulosens spridning till de sex nordligaste länen och Got-

Särskilda åtgärder till förhindrande

av nötkreatur-
stuberku-
losens sprid-
ning till de
sex nord-
ligaste länen
och Gotland.

lands län, i vilka landsdelar sjukdomen synts avsevärt mindre utbredd än inom övriga delar av landet. Dessa åtgärder gå närmast ut på anordnande försöksvis av en viss kontroll beträffande införsel till nämnda landsdelar av livdjur från riket i övrigt. För sådant ändamål skulle Kopparbergs och Gävleborgs län utgöra ett skyddsområde för sig samt de fyra nordligaste länen gemensamt bilda ett annat skyddsområde, varjämte Gotland skulle utgöra ett skyddsområde för sig. Inom vardera av de båda norra skyddsområdena skulle transport av nötkreatur från ett län till ett annat obehindrat få företagas. Ej heller skulle kontrollbestämmelserna avse transport från det nordliga till det sydliga området. I fråga om de närmare bestämmelserna för införselkontrollens genomförande syntes sakkunnigas förslag i stort sett böra följas, vilket bland annat innefattade att för införsel av nötkreatur till län inom något av de skyddade områdena skulle fordras länsstyrelsens tillstånd. Sådant tillstånd skulle kunna lämnas allenast under vissa angivna villkor.

Motionerna. För innehållet i motionerna redogör utskottet i samband med utskottets yttrande här nedan.

Utskottet. I förevarande proposition synas de ovannämnda sakkunnigas förslag till ett effektivare bekämpande av tuberkulosen hos nötkreaturen hava blivit upptaget i den utsträckning, som med beaktande av den av det rådande statsfinansiella läget särskilt påkallade återhållsamheten torde hava varit möjlig, och de föreslagna åtgärderna synas utskottet utgöra ett avgörande framsteg i kampen mot den ifrågavarande förödande kreaturssjukdomen. Utskottet, som därför i allt väsentligt ansluter sig till propositionen, föranledes allenast till följande uttalande i anledning av densamma. Departementschefen har antytt att — utöver nu tillämpade metoder i tuberkuloskampen — från olika håll framförts tanken på tuberkulosarbetets främjande genom premiering medelst pristillägg eller på annat sätt av mjölk från reaktionsfria besättningar eller besättningar, där bekämpande av smittfarlig tuberkulos ägde rum. I likhet med departementschefen anser utskottet, att detta uppslag förtjänar att allvarligt övervägas, och utskottet förutsätter, att de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1933 tillkallade utredningsmän för utredning rörande mejerihanteringen och mjölkproduktionen, vilkas uppdrag jämväl innefattar denna fråga, skola ägna densamma ingående prövning. Utskottet har jämväl uppmärksammat en utomlands i ganska stor omfattning under utexperimentering varande metod i kampen mot nötkreaturstuberkulosen (den s. k. Calmettemetoden). Enligt uppgift har denna metod — vilken går ut på att genom inympning av en bakteriekultur för framtiden göra djuren oemottagliga för smitta — sedan några år även försöksvis praktiserats på vissa håll inom Malmöhus län. På grund av metodens speciella karaktär kan emellertid resultatet av densamma konstateras först i mån av de vaccinerade djurens

nedslaktning. Utskottet har med vad nu anförts allenast velat framhålla, att vid den fortsatta prövningen av frågor, som stå i samband med tuberkulosbekämpandet, även den nu sistnämnda metoden liksom de uppslag i övrigt, som kunna framkomma, böra bli föremål för uppmärksamhet.

Rörande det i motionen II:544 särskilt upptagna spörsmålet vill utskottet först erinra om den föreslagna bestämmelsen att djur, som vid undersökning med turberkulin reagerat eller eljest kan misstänkas behäftat med tuberkulos, skall, om vid därefter förekommen klinisk och bakteriologisk undersökning djuret konstaterats lida av tuberkulos i smittfarlig form, nedslaktas inom 30 dagar. I samband härmed har departementschefen uttalat, att han icke kunde ansluta sig till framställt förslag att ersättning av statsmedel skulle utgå för sålunda nedslaktat djur. Till dylik ersättning syntes nämligen departementschefen ägaren icke vara mera berättigad här än i de fall då eljest nedslaktning efter en första klinisk bakteriologisk undersökning ägt rum. Därefter har departementschefen uttalat, att djurägare, som fullgjort honom åvilande nedslaktningsskyldighet, borde, om han inom ett år efter den kliniska undersökningen anslöte sig till tuberkulosbekämpandet enligt Ostertags metod, få räkna sig nämnda undersökning till godo. Detta departementschefens yttrande kunde enligt motionärernas mening så uppfattas, att inom besättningar, där Bangska metoden tillämpades, ersättning vid nedslaktning av därvid påträffade smittfarliga djur icke under några omständigheter skulle kunna utgå. Det syntes motionärerna emellertid med full rätt kunna påyrkas, att därest vid omprövning med turberkulin av sådan besättning fall av smittfarlig tuberkulos konstaterades ladugårdsägaren måtte i fråga om ersättning för nedslaktat djur likställas med deltagarna i bekämpandet enligt Ostertags metod. I anslutning härtill hemställes i motionen om anvisande av ett belopp av 10,000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t åskade anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Ett bifall till motionen torde visserligen innebära ett avsteg i någon mån från den i propositionen antydda och enligt utskottets mening riktiga grundsatsen att bekämpandet av den smittfarliga tuberkulosen närmast bör anknytas till den Ostertagska metoden. Emellertid kan utskottet å andra sidan icke undgå finna, att vägande billighetsskäl tala för motionärernas framställning. Då det torde höra till rena undantagsfallen att djur, som varit föremål för de åtgärder, som uppställas som villkor för erhållande av kontrollundersökning med turberkulin, vid sådan undersökning skulle befinnas vara behäftat med tuberkulos i smittsam form, lärer det, såsom i motionen jämväl framhållits, här allenast kunna bli fråga om ett mycket ringa antal fall, beträffande vilka ersättning av statsmedel skulle kunna komma att utgå. Utskottet anser därför motionen böra härutinnan tillmötesgås. Med hänsyn till de jämförelsevis små kostnader, som därav kunna föranledas, torde emellertid icke erfordras någon höjning av ifrågavarande anslag, som har förslagsanslags natur.

Statsbidraget till hushållningssällskap, som bedriver verksamhet enligt den Ostertagska metoden för bekämpande av smittfarlig tuberkulos inom till bekämpandet anslutna kreatursbesättningar, skall enligt propositionen utgå med samman belopp för djur, som det djurägaren erlägger. I motionen II: 545 framhållas fördelarna av att inom hushållningssällskapen hava anställda specialutbildade och med tuberkulosarbetet uteslutande sysselsatta veterinärer. Enligt motionärernas mening funnes därför anledning att på allt sätt främja tillkomsten av organisationer liknande den som för närvarande finnas inom Östergötlands län. I sådant syfte anse motionärerna, att storleken av statens procentuella bidrag till täckande av kostnaderna för verksamhet av ifrågakvarande slag bör göras beroende av den organisation, som tillämpas inom vederbörande hushållningssällskaps område, och föreslås i anslutning härtill, att statsbidraget vidkommande sådana hushållningssällskap, som i sin tjänst anställa särskilda veterinärer med uppgift uteslutande att stå till sällskapets disposition för bekämpande av nötkreaturstuberkulosen, skall utgå med intill 60 procent av totalkostnaderna och beträffande hushållningssällskap, som för ifrågakvarande ändamål anlita veterinärer, vilka jämväl utöva annan veterinärverksamhet, med intill 40 procent av totalkostnaderna.

För egen del anser utskottet i likhet med motionärerna, att det för tuberkuloskampens effektiva och rationella bedrivande måste vara en fördel att inom vederbörande hushållningssällskaps område hava att tillgå en veterinär, som uteslutande ägnar sig åt tuberkuloskampen, och att vad motionärerna föreslagit skulle kunna i sin mån vara en sporre för vissa hushållningssällskap att träffa önskvärda anordningar i förevarande avseende. Då emellertid å andra sidan mot det i motionen föreslagna sättet för vinnande av det avsedda syftet vägande invändningar lära kunna göras ur den synpunkten att hushållningssällskap, som saknade ekonomiska resurser att vidtaga i motionen förutsatta åtgärder, skulle komma i åtnjutande av ett mindre statsbidrag än det i propositionen avsedda, anser sig utskottet icke böra tillstyrka någon avvikelse från vad som i förevarande avseende innefattas i propositionen. Icke heller i övrigt ger propositionen anledning till någon utskottets erinran.

Vad slutligen angår motionen II: 11, vilken väckts före propositionens avlämnande, torde denna motion få anses besvarad genom vad utskottet här ovan tillstyrkt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt med avslag å motionen II: 545 till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anvisa för budgetåret

1934/1935 under nionde huvudtiteln ett extra förslags-
anslag av 300,000 kronor;

2) att motionerna II:11 och 544 må anses besvarade
genom vad utskottet här ovan anført och hemställt.

Stockholm den 15 maj 1934.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, Granath, Tjällgren, Fritiof Gustafson* och *Etof Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Andersson* i Grimbo, *Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Löbbo, *Andersson* i Tungelsta och *Osberg*.
